Vlakem po Evropě

Cestování do zahraničí vlakem je šetrnější k životnímu prostředí většinou dalších dopravních prostředků. Sdílíme pár tipů, jak skloubit udržitelnost železniční dopravy s rychlostí, komfortem a cenou. Autorem je doc. Josef Trögl z Fakulty životního prostředí UJEP, který vlak využívá ke svým cestám velmi často. Jedná se o delší verzi článku, který vyšel v univerzitním časopise Silverius 03/2026 (str. 17-18). Poslední aktualizace textu 08/2026 s drobnými korekturami a doplněními od dr. Dany Kapitulčinové.

Jde skloubit udržitelnost železniční dopravy s rychlostí, komfortem a cenou?

Vlak je nejudržitelnější forma veřejné dopravy, což nezmění ani přechod na elektromobilitu osobních aut (tabulka 1).

Tabulka 1: Uhlíková stopa cesty Ústí n.L.-Vídeň na jednoho cestujícího.

Dopravní prostředek	**Vzdálenost**	**Uhlíková stopa [kg CO_2 eq.]**	**Poznámka**	**Zdroj**
Vlak sedačkový elektrický	507 km	3-6	60-80 cestujících / vůz, dle obsazenosti	1
Vlak ubytovací	507 km	3-24	12-55 cestujících na vůz, je možné rezervovat celé kupé, bývají vyprodané dopředu.	2
Letadlo	300 km	50-200	Dle třídy a typu letadla Významná stopa cesty na letiště	1
Autobus	423 km	5-10	Dle obsazenosti, spotřeba 22 l/100 km, 60 osob max.	1
Auto spalovací	423 km	18-90 kg	Diesel, spotřeba 6 l/100 km, 1-5 osob v autě.	2

Elektromobil	423 km	12-60 7-33	Český elektrický mix, nižší hodnota odpovídá nízkouhlíkovým zdrojům (OZE, jádro), 1-5 osob v autě	2

Zdroje: 1: https://www.carbonfootprint.com/sustraxvita.html#calculator. 2. Vlastní výpočet.

Kalkulaček uhlíkové stopy je na internetu poměrně hodně, a ne vždy dávají úplně stejné výsledky, záleží, jak obecná nebo naopak konkrétní data používají.

Pro odhad uhlíkové stopy ubytovacího vlaku jsem vycházel z dat pro běžný vlak a započítal odhad nižší obsazenosti. Běžně si cestující v nočních vlacích rezervují celá kupé. Různé společnosti provozují také různou obsaditelnost kupé. Běžná lehátková kupé u ČD nebo ÖBB jsou šestimístná, European Sleeper provozuje pětimístná, v nových NightJetech provozují ÖBB jen čtyřmístná kupé (popř. ve verzi minikapsulí pro jednoho, které ale obsaditelností odpovídají čtyřmístným kupé. Klasické lůžkové vozy (ČD, ÖBB, ES nebo RegioJet) mají třílůžková kupé, nové NighJety ÖBB mají jen dvoulůžková.

Pro výpočet uhlíkové stopy osobního automobilu jsem počítal spotřebu 6 litrů nafty na 100 km, emisní ekvivalent 2690 g CO_2 z 1 litru nafty a průměrný emisní ekvivalent výroby jednoho auta 10 tun CO_2. U elektromobilů jsem počítal spotřebu 20 kWh/100 km (poměrně konzervativní odhad), emisní ekvivalent výroby 14 tun CO_2 (výroba elektromobilu je emisně náročnější o baterii), průměrnou emisní stopu České energetiky z roku 2025 (1 kWh = 380,6 CO_2 převzatou ze stránek https://app.electricitymaps.com); dolní odhad vychází z fotovoltaické elektřinu (1 kWh = 40 g CO_2) ze stejného zdroje.

Železnice má ale svá specifika, především vyšší citlivost na mimořádnosti nebo komplikovanost tarifů. Koupit levnou letenku je snadné. Koupit levnou jízdenku ne. **Ústí n.L. má díky své poloze na hlavním koridoru z Prahy do Německa velmi dobrou nabídku denních i nočních spojů, zkuste je tedy využít.**

Co vám možná uteklo...

Pár železničních novinek, které se týkají Ústí n.L. resp. UJEP:

1. Na podzim byla otevřena modernizovaná Dresdener Bahn, tedy výjezd z Berlína směr Dresden, i díky tomu klesla **jízdní doba Ústí n.L.-Berlín na 2:46**.

2. Modernizací prošla i hlavní trať Berlín-Hamburg, což umožnilo zkrátit jízdní dobu na 1:50 (Berlin Hbf - Hamburg Hbf) a umožnilo mj. **ČD zavést přímé vlaky Praha-Ústí n.L.-Kodaň (2x denně, jízdní doba Ústí n.L. - Kodaň 9:55).**

3. V Rakousku byla v prosinci otevřena nová vysokorychlostní Koralmbahn mezi Grazem a Klagenfurtem, kam zajíždí i přímé vlaky z Česka včetně **jednoho přímého spoje z Ústí n.L. (Berlin-Wien-Villach).**

4. Už třetím rokem jezdí **noční vlak European Sleeper na trase Praha-Amsterdam-Brusel**.

5. Od června jezdí přes Ústí n.L. i Leo Express **na trase Przemyszl-Praha-Leipzig-Frankfurt a.M.**, od srpna i s lehátkovými vozy.

Foto: Josef Trögl – FŽP (2026) – oběd v jídelním voze a lůžkové kupé

Tipy na levné jízdenky

Pár tipů na levné dálkové jízdenky:

1. Kupujte v předstihu. Většina dopravců používá dynamickou cenotvorbu a s obsazeností roste i cena. Jízdenka přes půl Evropy tak může být za 50 EUR i za 250 EUR (viz tabulka 2).

2. Prověřte si cenu u dopravců. Velcí "národní" dopravci (ČD, ÖBB, DB…) na mezinárodních vlacích spolupracují, tarifní politika ale může být odlišná. Na stejný spoj tak můžete pořídit levnější jízdenku jednou u ČD, jindy u DB.

3. Hledejte flexibilně. Zkuste při vyhledávání omezit počet přestupů nebo navýšit čas na přestup, hlavně v Německu se můžete dostat na nižší cenu méně obsazeným pozdějším spojem. Standardem DB v dálkové dopravě je dnes půlhodinový interval ICE, takže čekání nemusí být ani tak dlouhé.

4. Vyhněte se špičkám, pokud to jde. Pátky a neděle jsou drahé.

5. Pomalejší cestování. Pokud nespěcháte, můžete využít v Německu Deutschland ticket (63 EUR na měsíc), který nabízí neomezené cestování v Německu (včetně MHD), neplatí ale na většinu komerčních vlaků (IC, EC, ICE, Flixtrain…). Obdobná nabídka existuje i v několika dalších státech (např. rakouský Klimaticket, který je ale jen celoroční).

6. Děti mohou jet zdarma. Až 4 děti do 15 let mohou jet v Německu zdarma v doprovodu osoby 15+. Podobné nabídky platí i v Rakousku, Dánsku nebo Švýcarsku. Prověřte možnosti.

7. Pravidelné cestování. Pokud plánujete jezdit po Evropě více, zvažte nákup jízdenky Interrail, která nabízí neomezené cestování po Evropě v mnoha variantách a uznává ho více železničních dopravců (v ČR ČD, Regiojet, Leoexpress i EuropeanSleeper). Více na https://www.interrail.com/en. Jako bonus získáte nadstandardní práva při přestupování mezi různými dopravci.

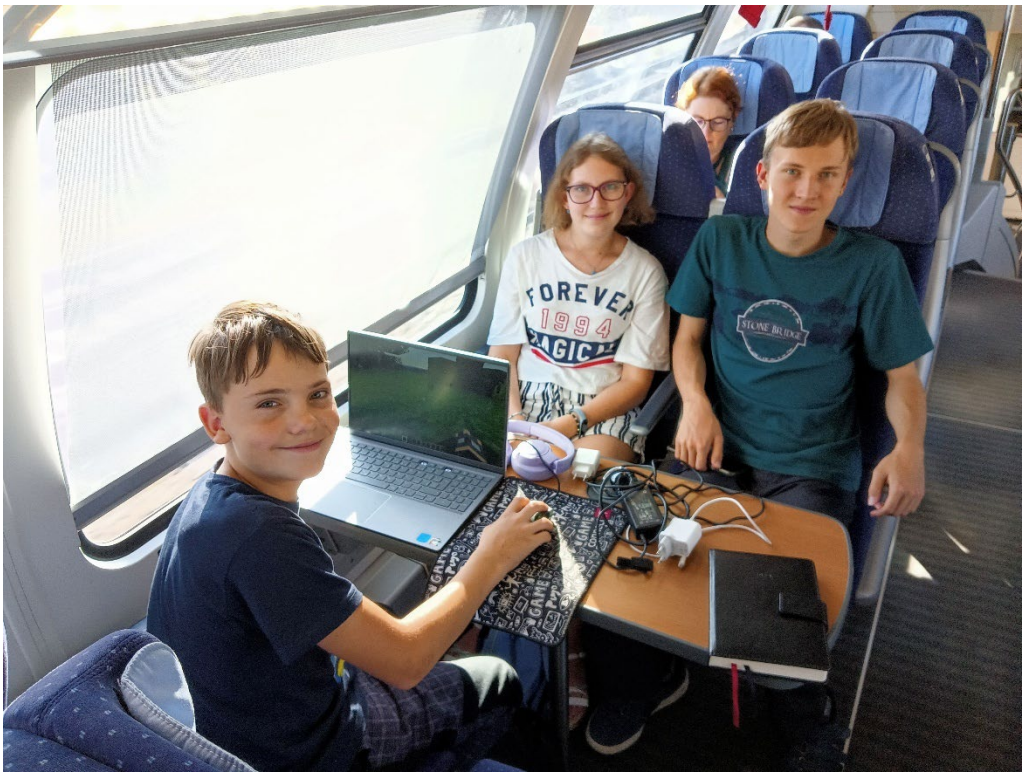

Foto: Josef Trögl – FŽP (2026) – v některých zemích mohou jet děti zdarma, běžně je k dispozici internet pro online zabavení (či práci) cestujících

Tabulka 2: Příklad cen (generováno v pátek 24.7.2026) pro trasu Ústí 9:43 - Brusel 21:35 (přestup Dresden, Frankfurt s rezervou)

Kdy	**Cena DB**	**Cena ČD**
Za chvíli (pátek)	303 EUR	1910 Kč
Zítra (sobota)	149,99 EUR	1910 Kč
za 4 dny (úterý)	119,99 EUR	1910 Kč
za týden (pátek)	139,99 EUR	1910 Kč
za týden (sobota)	129,99 EUR	1910 Kč
za měsíc (pátek)	139,99 EUR	1910 Kč
za měsíc (sobota)	89,99 EUR	1910 Kč

za 2 měsíce (pátek)	89,99 EUR	1910 Kč
za 2 měsíce (sobota)	54,99 EUR	1910 Kč

Noční skok

Přes Ústí n.L. jezdí hned **čtyři páry nočních vlaků s ubytovacími vozy. Do cíle dorazíte dopoledne a ušetříte i za jednu noc v hotelu.** Zejména bych zdůraznil noční skok do Bruselu na nádraží Brusel MIDI/Süd, které je uzlem vysokorychlostních vlaků. **Můžete se tak dostat s jedním přestupem z Ústí n.L. do Paříže, Londýna, Lyonu a řady dalších měst.**

V použitelném dosahu s jedním přestupem z Ústí n.L. na ubytovací spoje je samozřejmě i Praha (směr Polsko, Maďarsko, Slovensko) a Berlín (Francie, Itálie, severní Evropa). Rozsáhlou síť nočních vlaků provozují také Rakouské dráhy (ÖBB) pod názvem NightJet (mj. do Itálie, Švýcarska nebo Belgie), nicméně s přestupem ve Vídni už jde spíše o celodenní než noční spojení. Podobně najdete zajímavé noční spoje s jedním přestupem z Ústí n.L. i v Hamburgu nebo Kodani (do severní Evropy), ale i tady už jde spíše o celodenní spoj.

Tabulka 3: Noční ubytovací vlaky jezdící přes Ústí a jejich zajímavé přípoje (pro zjednodušení jen směr z Ústí n.L.)

Vlak	**Pozn., zajímavé přípoje**
European Sleeper ES 452 Praha 18:00 - Ústí n.L. 19:22 - Amsterdam 6:26 - Brussel 9:27 Z Ústí jede v út, čt, ne, z Bruselu v po, st, pá	6 zastávek v NL otevírá celé Nizozemsko **Brussel Midi/Sued** - rychlovlaky Eurostar do Paříže a Londýna a TGV dál do Francie, většina Belgie, severní Francie, bruselské letiště
ČD EN 458 Praha 18:31 - Ústí n.L. 19:43 - Karlsruhe 5:04 - Freiburg 6:17 - Basel 7:21 - Zürich 9:05	**Karlsruhe** - TGV do Strasbourgu a Paříže, běžné vlaky na východ Francie **Basel, Zürich** - přípoje do Švýcarska a na sever Itálie

jede denně	
ÖBB+ČD NJ 457 Berlin 20:13 - Ústí n.L. 23:14 - Wien 7:00 - Graz 9:47 (přímé vozy - Bratislava 6:02 - Budapest 8:29) jede denně	**Wien** - většina Rakouska, vídeňské letiště **Graz** - Slovinsko **Bratislava** - jižní Slovensko **Budapest** - Maďarsko, Rumunsko, Srbsko
Leo Express LE 232 Przemyszl 12:04 - Ostrava 18:05 - Praha 22:32 - Ústí n.L. 0:02 - Frankfurt a.M. 7:22 jede denně	**Frankfurt** - vysokorychlostní vlaky směr Köln a.R., Švýcarsko, Belgie, Francie staví na frankfurtském letišti

Výluky a zpoždění, cestování koření

Zpoždění patří k železnici a vyhnout se mu úplně nelze ať už kvůli plánovaným výlukám, technickým potížím nebo vnějším zásahům.

Pravděpodobně znáte evropské nařízení o odškodnění v letecké dopravě, obdobné platí i na železnici (nařízení EP a Rady (EU) 2021/782 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX:32021R0782). Ani jedno se bohužel nevztahuje na kombinaci letadlo-vlak, snad bude časem. **Na co tedy máte nárok (ve vnitrostátní i mezinárodní přepravě):**

1. Měl váš vlak zpoždění? Za zpoždění delší než 1 hodina až 1:59 náleží cestujícímu vratka 25% jízdného, za zpoždění 2 hodiny a více náleží vratka 50%. Při zpoždění 60 minut a více máte navíc nárok na přiměřené občerstvení na účet dopravce. V případě, že je zpoždění očekávané (např. kvůli výluce upraví dopravce jízdní řád na pozdější příjezd nebo ohlásí dopředu, že vlak pravděpodobně dojede opožděn), počítá se zpoždění podle jízdního řádu platného v době nákupu.

2. Přestala vaše cesta dávat smysl? Máte právo vrátit se do výchozí stanice na účet dopravce a návrat celého jízdného (a to bez ohledu na storno podmínky platné při nákupu). Toto platí i na začátku cesty, je-li vlak opožděn už ve výchozí stanici popř. pokud je mezi nákupem jízdenky a odjezdem změněn jízdní řád na dřívější odjezd (kvůli výlukám se to občas stane).

3. Máte v případě zpoždění možnost dojet jinak (s jiným dopravcem nebo autobusem)? Můžete, původní dopravce musí proplatit náklady nebo vrátit poměrnou

část “svého” jízdného (jen jedno z toho). Do 100 minut od vzniku mimořádnosti by se o vás měl postarat dopravce a navrhnout alternativu sám, pokud se dopravce nevyjádří do 100 minut, máte právo realizovat si alternativní dopravu po svém, nárok na odškodnění samozřejmě stále platí včetně odškodnění za zpoždění dle původního jízdního řádu.

4. Ujel vám poslední večerní přípoj? Máte nárok na přenocování a občerstvení na účet dopravce. Opět platí lhůta 100 minut pro dopravce “postarat se”. Náklady by měly být přiměřené, což ale není přesně definováno (prezidentské apartmá pravděpodobně neprojde, tříhvězdičkový hotel určitě ano).

5. Máte jízdenku vázanou na spoj? Nevadí, při ujetí přípoje platí samozřejmě i na navazující, místenka ale pochopitelně neplatí, máte nicméně nárok vyžádat si zdarma místenku na nový přípoj. Většina dopravců navíc mění vázané jízdenky na volné už při zpoždění automaticky (ČD např. při 30 minutách, DB dokonce při 20 minutách zpoždění).

6. Odjíždí váš spoj dříve? V tomto případě je situace lehce specifická. Upravený jízdní řád můžete akceptovat, pokud vám ale nevyhovuje, můžete vrátit celou jízdenku bez ohledu na storno podmínky (bod 2). Pokud jedete přípojným vlakem a upravený jízdní řád nemůžete stíhat, máte právo pokračovat jiným spojem nebo dokonce s jiným dopravcem jakoby vzniklo zpoždění (bod 2).

Na co si dát pozor?

O odškodnění lze žádat do tří měsíců. Odškodnění má být dopravcem vyplaceno do jednoho měsíce. Žádá se nejjednodušším způsobem v e-shopech nebo aplikacích dopravců. Pokud jste kupovali jízdenku u pokladny, je třeba vyplnit žádost zvlášť.

Výše uvedené platí **jen pokud tzv. uzavíráte jednu přepravní smlouvu u jednoho dopravce** nebo mezi vzájemně spolupracujícími dopravci (zde se projevuje např. výhoda jízdenky Interrail nebo One Ticket, které jsou uznávané mnoha dopravci). Celá trasa by měla být tedy na jedné jízdence.

Co tedy dělat, pokud jedete s více dopravci? Existuje řada dobrovolných ujednání, která lze aplikovat:

1. Až na drobné výjimky spolupracují velcí “národní” dopravci jízdenku uznají i na další spoj (jízdenka dle pravidel CIV, tzv. Agreement on Journey Continuation, AJC).

2. Mezi dopravci provozujícími rychlovlaky na západě Evropy sdružené v rámci organizace RailTeam (DB - ICE, Eurostar, TGV…) platí ujednání HOTNAT (Hop on the next available train), kdy můžete v případě ujetí přípoje použít další spoj (pokud má kapacitu). Je potřeba kontaktovat obsluhu vlaku nebo informační kancelář na nádraží a získat potvrzení (razítko). Místo si musí najít cestující sám popř. lze cestovat i ve stoje.

Z odškodného platí řada výjimek, zejména těch, které nejsou v moci dopravců nebo jsou známy dopředu (živelná pohroma, ohlášená stávka zaměstnanců provozovatele dráhy apod.). Naopak vina na straně železnice obecně (výluka, porucha infrastruktury, porucha vlaku jiného dopravce) není překážkou pro odškodnění, firmy si škodu vyřeší mezi sebou. **Při událostech s vinou mimo železnici (sebevrah, sabotáž apod.) nemáte nárok na vratku za zpoždění, ale na občerstvení nebo přenocování ano.**

Dopravce má právo navrhnout cestujícímu alternativní odškodnění, které může být i výhodnější (např. nabídnout voucher, slevu na příští cestu apod.), **nemusíte je ale přijmout a můžete trvat na odškodnění dle výše uvedených pravidel.**